

УДК 353:351.862.4

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА У КОНТЕКСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

І. Магійович, к. е. н, доцент

Львівський національний аграрний університет,

А. Нагірний підприємець, громадський діяч

© І. Магійович, А. Нагірний, 2016

Магійович І., Нагірний А. Адміністративно-територіальна реформа у контексті вдосконалення системи державного управління

Відображено результати дослідження сучасної системи державного управління.

Існуючий адміністративно-територіальний устрій, де система управління побудована згори донизу на основі переваги центральної влади над місцевими громадами, перешкоджає демократичним перетворенням у державі.

Запропоновано систему заходів із забезпечення системного підходу до проведення адміністративно-територіальної реформи. Вказано на шляхи вдосконалення та проведення реформи в бюджетному та податковому законодавстві, що є основою формування та розвитку адміністративно-територіальних утворень. Це буде важливим кроком до бюджетної децентралізації, що суттєво розширить дохідну базу місцевих бюджетів і зможе зміцнити фінансове становище для економічного розвитку території.

Основою адміністративно-територіальної реформи мають бути децентралізація влади та введення регіонального рівня самоврядування. Повинна одночасно проводитися й реформа місцевого самоврядування. Потрібно мінімізувати контакт держави і громадянина або підприємця, тоді й корупцію можна буде подолати: чим менше дотичних, тим менше виникає питань, які необхідно вирішувати. Представлено також варіант реформи системи державного управління, де чітко знайдуть своє відображення поділ і незалежність трьох гілок влади – законодавчої, виконавчої і судової.

Mahiyovych I., Nagirnyy A. Administrative-territorial reform in the context of public administration improving

The results of the study of modern governance were showed.

The existing administrative divisions where the control system built from top to bottom based on the advantages of the central government over local communities hinders democratic reforms in the country.

The system of measures to ensure a systematic approach to administrative-territorial reform was proposed. Specified on ways to improve and reform the budget and tax legislation, which is the basis of creating and development of administrative forms. This will be an important step towards fiscal decentralization that significantly expand the revenue base of local budgets, and will strengthen the financial position for the economic development of the territory.

The basis of the territorial-administrative reform should be decentralization of government administration and regional governments. Should be conducted simultaneously and local government reform. It is necessary to minimize contact state and the citizen or entrepreneur, then the corruption can be overcome, the less relevant the less there issues that must be addressed. Presented as specifying an option reform of public administration which clearly will be reflected separation and independence of the three branches of government – legislative, executive and judicial.

Магійович І., Нагорный А. Административно-территориальная реформа в контексте совершенствования системы государственного управления

Отражены результаты исследования современной системы государственного управления.

Существующее административно-территориальное устройство, где система управления построена сверху донизу на основе преимущества центральной власти над местными общинами, препятствует демократическим преобразованиям в государстве.

Предложена система мер по обеспечению системного подхода к проведению административно-территориальной реформы. Указано на пути совершенствования и проведения реформы в бюджетном и налоговом законодательстве, что является основой формирования и развития административно-территориальных образований. Это станет важным шагом к бюджетной децентрализации, существ-

венно расширит доходную базу местных бюджетов и сможет укрепить финансовое положение для экономического развития территории.

Основой административно-территориальной реформы должны быть децентрализация власти и введение регионального уровня самоуправления. Должна одновременно проводиться и реформа местного самоуправления. Нужно минимизировать контакт государства и гражданина или предпринимателя, тогда и коррупцию можно преодолеть: чем меньше касательных, тем меньше возникает вопросов, которые необходимо решать. Представлен также вариант реформы системы государственного управления, где четко найдут свое отражение разделение и независимость трех ветвей власти – законодательной, исполнительной и судебной.

Постановка проблеми. В Україні побудована держава, де українці як її населення позбавлені влади та ефективного управління нею. Політична система та система управління заснована на принципах клановості. На рівні Києва і регіонів (областей, районів) утворилися замкнуті владно-бізнесово-партійні групи, пов'язані круговою порукою.

Після розпаду СРСР Україна отримала в спадщину систему економічних відносин останнього, його законодавство, систему державного управління і 25 років перебувала у надзвичайно важкому економічному становищі, а також під політичним та економічним контролем Росії.

Зараз наша держава, з одного боку, намагається вийти з-під контролю Росії, а з іншого – впасти у фінансову залежність від країн ЄС і МВФ. Провести реформу, спрямовану на формування соціальної ринкової економіки і перетворення України на економічно могутню державу, попередні керівники так і не змогли та й теперішні не спішають. Причина в тому, що за період незалежності керівництво не знайшло нової моделі побудови держави та ефективного управління нею, не знало, яким шляхом вести економіку країни та який має бути економічний устрій.

До влади в 90-х рр. прийшли колишні партноменклатурні чиновники із комуністичним гартом і поглядами. Для розвитку суспільства й держави та її економічно-фінансової потужності нічого не робилося. Відбулася приватизація громадського і державного майна, де власниками стали ті особи, які були ближче до державної системи управління – колишні члени партноменклатури КПУ та деякі лідери злочинних угруповань, які скупчили по дешевизні державні підприємства, що попередньо були доведені до банкрутства, й організували бізнес. Так в Україні почали з'являтися паростки олігархату. Розпочалося їхнє швидке збагачення. До парламенту

висувалися і проходили ті, у кого були фінанси, хто міг будь-якими способами вплинути на виборця і купити його голос (плюс виборчі махінації). Дорвавшись до влади, олігархи протягували через парламент закони тільки для розвитку свого бізнесу, розставляли всюди своїх людей, підминали всі структури під свій силовий вплив.

Як відомо, прийшовши до влади, індивіди прагнуть до насильства і панування. Існує діалектичний зв'язок власності і влади, тобто власність перетворюється на владу (намагання отримати таку владу), а влада – на власність (прагнення реалізувати наявні важелі влади у більшій частці власності). Тому вина всієї керівної вертикалі в тому, що населення України живе на межі бідності, процвітає корупція та масовий вивіз капіталу в іноземні банки й офшорні зони.

Щоб вийти з цього зачарованого кола, необхідно кардинально змінити систему управління державою. Адже централізація управління і централізація бюджетних коштів призводить до зловживань, розкрадання державної казни і зубожіння на місцях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За період незалежності в Україні розглядали багато варіантів реформування й вдосконалення територіального устрою та адміністративного управління територіями країни.

Українські вчені, політики, зокрема Р. Безсмертний [1], М. Дністрянський [2], А. Заєць [13], І. Кресіна [11] та інші, пропонували різні моделі адміністративно-територіального устрою країни. Модель, запропонована В. Малиновським, відповідає європейським стандартам і зберігає трирівневий поділ. На його думку, систему адміністративно-територіального устрою мають становити землі, повіти, міста, містечка, села. На їх основі утворюються адміністративно-територіальні одиниці трьох рівнів: 1) землі; 2) повіти; 3) громади (міста, містечка, села або об'єднання кількох населених пунктів)

[8, с. 393]. Автор пропонує відмовитися від неефективної адміністративно-територіальної одиниці «район» через їх укрупнення та повернення історичної назви «повіт». Згідно з критеріями NUTS адміністративно-територіальний устрій України стане таким: NUTS-1 – 27 земель (в результаті укрупнення або зміни меж окремих областей, ліквідації регіонального статусу міст Києва та Севастополя); NUTS-2 – 136 повітів (укрупнених районів, яких на сьогодні 490); NUTS-3 – 1400 громад (шляхом об'єднання кількох населених пунктів чи рад). У сільських територіальних одиницях із кількістю населення понад 50 осіб, що не є центром громади, для виконання лише власних повноважень доцільно, на думку В. Малиновського, створити інститут старости поселення, який здійснює управлінські та представницькі функції [8, с. 376].

Зазначену проблематику певною мірою досліджували І. Заєць, В. Кравченко, В. Куйбіда, М. Малишко, М. Марчук, В. Новик, Є. Смирнова, С. Телешун, В. Яцюк та ін.

Постановка завдання. Основним завданням нашого дослідження є аналіз системи державного управління, обґрунтування шляхів створення нових адміністративно-територіальних утворень та їх управління, а також визначення основних проблем в окресленій сфері, спричинених чинною владою та її неузгодженими діями й недосконалим законодавством.

Виклад основного матеріалу. Основою для функціонування сучасного державного управління, формування органів влади в країні, розбудови місцевого самоврядування є адміністративно-територіальний устрій. Відповідно до Конституції України (ст. 132) територіальний устрій держави ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій [7].

Під територіальним устроєм необхідно розуміти передбачену законами територіальну організацію держави з метою забезпечення якомога оптимальнішого виконання завдань та здійснення функцій суспільства й держави. Територіальний устрій, як правило, організують через поділ території держави на

частини – територіальні одиниці, які є просторовою основою для утворення й діяльності відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Адміністративно-територіальний устрій – це внутрішній поділ території певної держави на її складові територіальні частини. Такий територіальний устрій властивий здебільшого унітарним державам, у тому числі й Україні [6].

Сучасний адміністративно-територіальний устрій України є трирівневим і станом на 1 квітня 2015 р. охоплював: Автономну Республіку Крим, 24 області, міста Київ та Севастополь, 490 районів, 460 міст, 885 селищ міського типу, 10279 сільських рад, 28397 сільських населених пунктів (див. табл.).

Нижчий рівень: райони у містах, міста районного значення, селища та села. На жаль, правовий статус сіл законодавчо не визначений. І на цьому нижчому рівні потрібно зробити саме найбільше.

Стандарт територіального поділу країн для статистичних цілей – NUTS, який розроблений Європейським Союзом, засвідчує поділ територіальних одиниць ЄС на 5 категорій (рівнів). Перший рівень – суб'єкти федерації, автономні утворення, регіони; другий – провінції, департаменти, урядові округи; третій – графства, префектури, а четвертий і п'ятий рівні – місцеві одиниці регіональної статистики ЄС. Така система є базою для порівняння рівнів соціально-економічного розвитку і дає змогу оцінити й порівняти ефективність регіональної політики різних територій. Кожен рівень має рекомендовану орієнтовну кількість населення: перший – від 3 до 7 млн жителів; другий – від 800 тис. до 3 млн жителів; третій – від 150 тис. до 800 тис. жителів відповідно. Під NUTS-3, на деталізованішому рівні, перебувають районні муніципалітети, що мають назву «Місцеві адміністративні одиниці» (LAU) [15, с. 12].

Можна використовувати зарубіжний досвід реформування адміністративно-територіального устрою для того, щоб створити ефективний механізм взаємоузгодженої співпраці всіх органів влади на різних рівнях управління [14]. У цьому напрямі для напрацювання пропозицій створено українсько-польську консультативну групу відповідно до Меморандуму про співпрацю з підтримки реформи місцевого самоврядування в Україні, підписаного 17 грудня 2014 р. у Варшаві.

Таблиця

Адміністративно-територіальний устрій України станом на 01.04.2015 р.

Адміністративно-територіальна одиниця	Район		Місто				с.м.т.	Сільський населений пункт			Рада							
	сільський	у містах	всього	обласного значення	районного значення	з районним поділом		всього	селище	село	всього	районна		міська			селищна	сільська
												сільська	у містах	всього	міст обласного значення	міст районного значення		
Автономна Республіка Крим	14	3	16	11	5	1	56	947	30	917	314	14	3	16	11	5	38	243
Вінницька	27	-	18	6	12	-	29	1457	130	1327	734	27	-	18	6	12	28	661
Волинська	16	-	11	4	7	-	22	1054	-	1054	428	16	-	11	4	7	22	379
Дніпропетровська	22	18	20	13	7	3	46	1435	63	1372	388	22	18	20	13	7	40	288
Донецька	18	21	52	28	24	4	131	1118	196	922	412	17	9	52	28	24	81	253
Житомирська	23	2	12	5	7	1	43	1613	20	1593	656	23	2	12	5	7	40	579
Закарпатська	13	-	11	5	6	-	19	579	-	579	350	13	-	11	5	6	19	307
Запорізька	20	7	14	5	9	1	22	914	44	870	319	20	-	14	5	9	22	263
Івано-Франківська	14	-	15	6	9	-	24	765	20	745	530	14	-	15	6	9	24	477
Київська	25	-	26	13	13	-	30	1126	5	1121	684	25	-	24	12	12	30	605
Кіровоградська	21	2	12	4	8	1	27	991	16	975	438	21	2	12	4	8	27	376
Луганська	18	4	37	14	23	1	109	780	102	678	353	17	4	37	14	23	89	206
Львівська	20	6	44	9	35	1	34	1850	1	1849	731	20	-	44	9	35	34	633
Миколаївська	19	4	9	5	4	1	17	885	71	814	332	19	-	9	5	4	17	287
Одеська	26	4	19	7	12	1	33	1124	23	1101	516	26	-	19	7	12	32	439
Полтавська	25	5	15	5	10	2	21	1805	15	1790	533	25	5	15	5	10	21	467
Рівненська	16	-	11	4	7	-	16	999	3	996	381	16	-	11	4	7	16	338
Сумська	18	2	15	7	8	1	20	1458	55	1403	437	18	-	15	7	8	20	384
Тернопільська	17	-	18	2	16	-	17	1022	1	1021	632	17	-	18	2	16	17	580
Харківська	27	9	17	7	10	1	61	1677	139	1538	485	27	-	17	7	10	60	381
Херсонська	18	3	9	4	5	1	31	658	80	578	319	18	3	9	4	5	30	259
Хмельницька	20	-	13	6	7	-	24	1414	5	1409	625	20	-	13	6	7	24	568
Черкаська	20	2	16	6	10	1	15	824	101	723	576	20	-	16	6	10	15	525
Чернівецька	11	3	11	2	9	1	8	398	-	398	285	11	3	11	2	9	8	252
Чернігівська	22	2	16	4	12	1	29	1466	57	1409	593	22	2	16	4	12	28	525
м. Київ	-	10	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
м. Севастополь	-	4	2	-	1	1	1	29	1	28	11	-	4	2	-	1	1	4
Всього в Україні	490	111	460	182	276	25	885	28388	1178	27210	12063	488	55	458	181	275	783	10279

Всього населених пунктів: 29733

Українсько-польська консультативна група має провести оцінку стану виконання рішень щодо децентралізації та підготувати пакет пропозицій стосовно внесення змін до законодавства [3, с. 12].

Адміністративно-територіальне реформування передбачене новою Державною стратегією регіонального розвитку до 2020 року, яка була прийнята 2014 року [10].

Заслуговує на увагу думка В. Чіркiна, що в умовах динамічно мінливого світу польський уряд почав реформу місцевого самоврядування з таких елементів: скасування конституційного принципу уніфікації державної влади; створення нового демократичного закону про місцеві вибори в місцеві ради; відтворення муніципальних юридичних осіб/суб'єктів права і відновлення майнових прав; створення стабільної та контрольованої системи асигнування загальнодержавних коштів місцевим бюджетам, вільної від волонтаристських рішень державної адміністрації; обмеження на державне втручання до місцевих справ; перехід державної адміністрації під муніципальний контроль; встановлення права на застосування міжмуніципальних об'єднань; встановлення права на оскарження через суд рішень державної адміністрації [16, с. 127].

На державному рівні вже частково приступили до адміністративно-територіальної реформи. Так, 1 квітня 2014 р. Уряд схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [12], 17 червня 2014 р. прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [4].

Умови інтегрування України до європейського співтовариства містять питання про відповідність адміністративно-територіального устрою держави європейським принципам організації управління регіональним і місцевим розвитком, розбудови місцевого самоврядування.

У лютому 2015 р. прийнято Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [5], який визначив основні умови об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст, а 8 квітня 2015 р. постановою Кабінету Міністрів України затверджено Методичку формування спроможних територіальних громад [9], де визначено умови формування спроможних територіальних громад та порядок розроблення й схвалення перспекти-

вного плану формування територій громад. Проте на теперішній час існує велика кількість перешкод, які заважають раціональному процесу реформування устрою України.

Основним завданням для налагодження взаємодії громадянського суспільства та держави загалом є створення нової правової бази регулювання відносин у сфері адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування. Проводити адміністративно-територіальну реформу необхідно так, щоб новостворені органи влади всіх рівнів виконували не тільки управлінські функції, а й здійснювали управління розвитком належних їм територій, несли повну відповідальність, чим звільнити центральну виконавчу владу від обов'язків локального адміністрування.

Формуючи адміністративно-територіальне утворення, необхідно планувати рівень розвитку територій за трьома основними складовими: економічний потенціал, рівень розвитку соціальної сфери та екологічна безпека. Необхідно звернути особливу увагу на розміри територіальних об'єднань у гірських районах, де природні умови проживання набагато складніші, ніж у низинних територіях, що впливатиме на забезпечення соціальних послуг, освіти та охорони здоров'я особливо.

У правовому порядку потрібно надати повноваження органам місцевого самоврядування з розпорядження земельними ділянками, у тому числі землями водного фонду, а особливо землями лісового фонду за межами населених пунктів, управління землями комунальної власності та формування землекористування територіальних громад.

Формування територіальних об'єднань потрібно розглядати разом зі соціальними стандартами й нормативами щодо умов проживання населення зазначеної території як носія української ідентичності, культури й духовності. Кожне територіальне об'єднання має мати власну цілісність і відносну самостійність. Цілісність територіальних громад базується на територіальних та демографічних особливостях, історичних, соціально-економічних, екологічних, етнічних і культурних традиціях. Самостійність територіальних об'єднань – це їх спроможність самостійно здійснювати адміністративно-управлінську, виробничо-управлінську, фінансову та соціально-культурну діяльність і на цій

основі задовольняти потреби сільської громади, а у разі неможливості забезпечити самодостатність територіальної громади – визначити необхідний обсяг зовнішніх ресурсів та механізми їх залучення.

Реформу потрібно починати з базового рівня, залучивши матеріальні важелі, аби за їх допомогою стимулювати громади до об'єднання й набуття ними нових функцій. Для цього необхідно провести зміни у Бюджетному кодексі та податковому законодавстві, які б зобов'язували передачу всіх ресурсів

територіальним громадам. Також вимагають зміни галузеві закони, що констатують роль органів місцевого самоврядування у відповідних сферах правовідносин (Земельний, Господарський кодекси), законодавчо-нормативні акти з питань регіональної політики. Це позитивно впливатиме на економічний розвиток території і відповідатиме інтересам жителів. Для того щоб територіальні громади були фінансово незалежні, пропонуємо таку схему формування бюджету й збору податків (рис. 1).

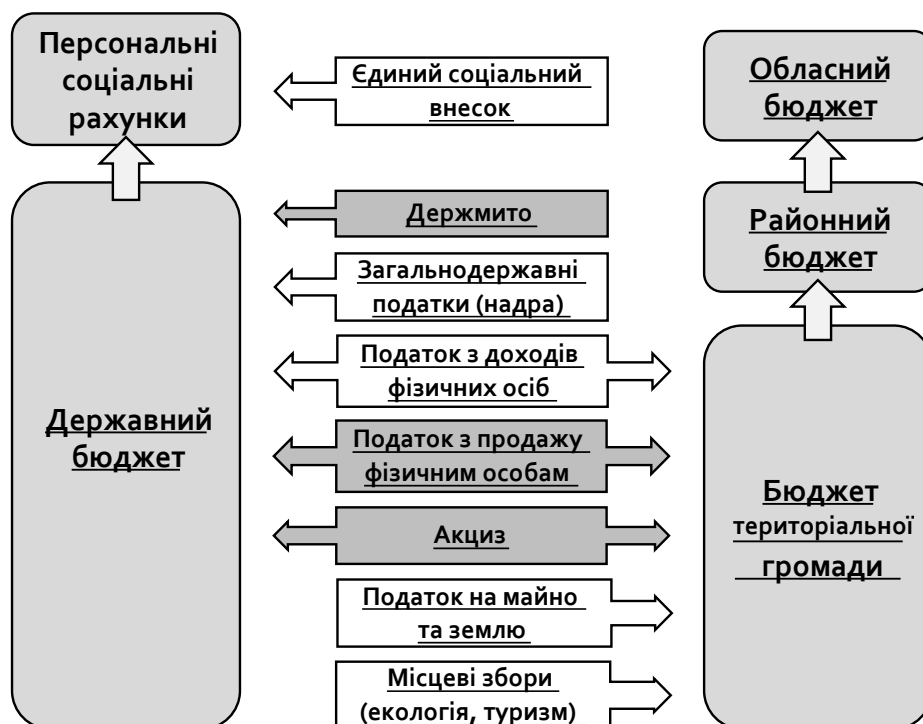

Рис. 1. Бюджетна та податкова реформа.

Що це дасть?

- ✓ Справедливі та прості податки – робочі місця, ріст добробуту громадян, відсутність корупції.
- ✓ Держбюджет і бюджет територіальної громади – фінансово спроможні громади і наповнення держбюджету. Децентралізація.
- ✓ Персональні соціальні рахунки – кожен сам розпоряджається власними соціальними коштами. Перемога над бідністю.

Це буде важливим кроком до бюджетної децентралізації, що суттєво розширить дохідну базу місцевих бюджетів і зможе зміцнити фінансове становище органів місцевого самоврядування. За такого підходу територіальні громади зможуть мати кошти і для

економічного розвитку території. Реформи повинні впроваджуватися в інтересах людей, місцевих громад.

Основою адміністративно-територіальної реформи має бути децентралізація центральної влади та введення регіонального рівня самоврядування. Повинна одночасно проводитися й реформа місцевого самоврядування. Потрібно мінімізувати контакт держави і громадянина або підприємця, тоді й корупцію можна буде подолати: чим менше дотичних, тим менше виникає питань які необхідно вирішувати.

Пропонуємо такий варіант змін щодо механізму організаційної побудови органів місцевого самоврядування (рис. 2).

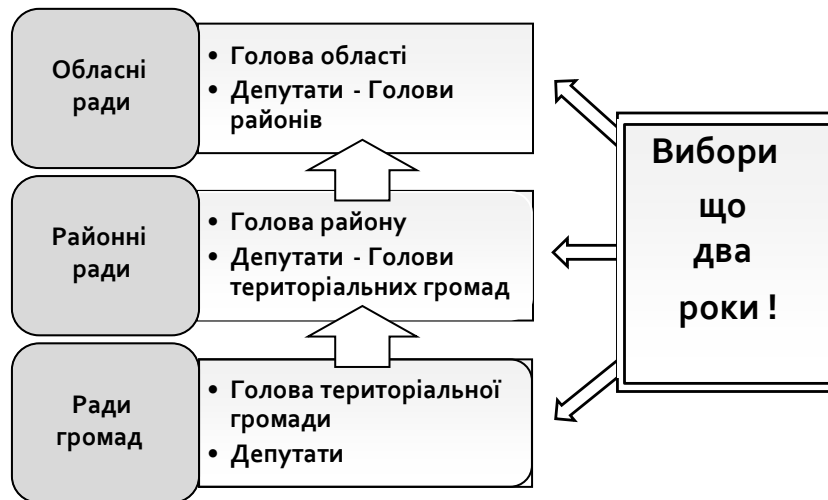

Рис. 2. Реформа місцевого самоврядування.

Що це дасть?

- ✓ Територіальна громада – справжнє на-родовладдя.
- ✓ Районні та обласні ради – побудова влади знизу догори.
- ✓ Вибори щодва роки – підзвітна та кон-трольована влада.

Держава повинна починатися з громадянина, а не з центру управління країною. Громадянин, сім'я, громада. Громада має бути основою творення державної цілісності.

Громаді повинні належати всі права на господарювання і всі ресурси на своїй території

незалежно від галузі, яка уже функціонує на цій території. Повинно відбуватися територіальне управління в тому чи іншому регіоні, а не галузеве. За впровадження цих рекомендацій буде задіяна нова система справедливого поділу суспільного багатства та благ.

Оскільки сама система державного управління не є ефективною, то необхідно й тут проводити кардинальні зміни. Пропонуємо чіткий поділ, розмежування функцій впливу і діяльності трьох гілок влади – законодавчої, виконавчої і судової (рис. 3).

Рис. 3. Реформа державного управління.

Що це дасть?

- ✓ Незалежна судова система – справедливий суд.
- ✓ Двопалатний парламент – виважені рішення.

✓ Президент – голова уряду – відповідальність за стан у державі.

Уряд має бути невеликим, але ефективним, чесним і компетентним, незаплямованим корупційними скандалами, тобто воло-

діти якостями, які, на жаль, усі ці роки були відсутні у більшості можновладців.

Необхідно внести зміни до Конституції України з питань децентралізації влади – щодо адміністративно-територіального устрою, місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади, а також формування бюджету територіальної громади, її власності і права.

Мають бути чітка ідеологія, мета, цілі, завдання, механізми виконання щодо побудови та функціонування держави.

Україна – це велика аграрна і промислова держава з великими перспективами, а тому треба створити сприятливі умови для її розвитку, у тому числі використавши досвід розвинених країн.

Висновки та перспективи подальших наукових пошуків. Відповідати за стан економіки повинна держава. Ефективний і демократичний розвиток територіальних громад неможливий без формування сприятливих на те законодавчих, правових, фінансових умов. Реформи повинні починатися з демонополізації та демократизації економіки.

Із врахуванням наведених причин, які стримують демократичний розвиток територіальних громад, необхідно внести зміни в галузеві закони, що констатують роль органів місцевого самоврядування, в бюджетне й податкове законодавство з метою формування місцевих бюджетів, а також зобов'язати передачу всіх ресурсів територіальним громадам.

Для того щоб територіальні громади були фінансово незалежні, запропонована схема формування бюджету та збору податків.

Основою адміністративно-територіальної реформи має бути децентралізація влади та введення регіонального рівня самоврядування. Потрібно досягти балансу між інтересами капіталу й громадянами, тобто справедливого розподілу суспільного багатства і благ.

Оскільки сама система державного управління не є ефективною, то необхідно і тут проводити кардинальні зміни. Пропонуємо чіткий поділ, розмежування функцій впливу і діяльності трьох гілок влади – законодавчої, виконавчої і судової.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Безсмертний Р. П. Основні засади адміністративно-територіальної реформи в Україні / Р. П. Безсмертний // Реформа для людини : зб. матеріалів про шляхи реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні. – К. : Геопринт, 2005. – С. 76–129.
2. Дністрянський М. С. Політико-адміністративний устрій України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук / М. С. Дністрянський. – Львів, 1995. – 26 с.
3. Забезпечення системного підходу до реформування адміністративно-територіального устрою України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/public/File/2015>.
4. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 р. № 1508-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
5. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р. № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
6. Конституційне право України / за ред. В. Я. Тація, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики. – К., 1999. – 341 с.
7. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80/page>.
8. Малиновський В. Я. Територіальна організація влади України: концептуальні засади трансформації : монографія / В. Я. Малиновський. – Луцьк, 2010. – 451 с.
9. Методика формування спроможних територіальних громад [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua/attachments/content-attachments/4220/>.
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 6 серпня 2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.
11. Правові засади оптимізації адміністративно-територіального устрою України : монографія / [Кресіна І. О., Береза А. В., Вітман К. М. та ін.]; за ред. І. О. Кресіної. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Логос, 2013. – 296 с.
12. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р.

№ 333. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

13. Територіальна організація влади в Україні: статус і повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування / за заг. ред. А. П. Зайця ; уклад. : О. М. Семьоркіна, І. І. Чипенко, Л. В. Нефедова ; М-во юстиції України. – К. : Ін Юре, 2002. – 928 с.

14. Формування політики регіонального розвитку: досвід країн Центральної та Східної Європи в контексті вступу до ЄС / Т. Потканські, В. Ніжнянські, П. Сегварі. – [Б. м.]: Канадський інститут урбаністики, 2006. – 142 с.

15. Фрицький Ю. Повернення гміни. Польська реформа самоврядування і громадські організації / Ю. Фрицький, Н. Ішуніна // Віче. – 2002. – № 6. – С. 34–39.

16. Чиркин В. Е. Конституционное право зарубежных стран / В. Е. Чиркин. – М. : Юристъ, – 1997. – 568 с.

JEL G 230

УДК 657.412.7:331.25 (477)

НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ ЯК ОДНА ЗІ СИСТЕМОУТВОРЮВАЛЬНИХ СКЛАДОВИХ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

А. Колодій, к. е. н., доцент

Львівський національний аграрний університет

© А. Колодій, 2016

Колодій А. Недержавні пенсійні фонди як одна зі системоутворювальних складових пенсійної системи України

Охарактеризовано сучасну систему пенсійного страхування і забезпечення в Україні, яка складається з трьох рівнів. Виділено основні риси солідарної і накопичувальної систем та системи недержавного пенсійного страхування. Коротко проаналізовано досвід управління фінансовими ресурсами недержавних пенсійних фондів у різних країнах світу. Розкрито сутність і становлення системи недержавного пенсійного забезпечення. Розглянуто переваги недержавних пенсійних фондів серед інших учасників фінансового ринку України. Розкрито основні показники діяльності недержавних пенсійних фондів України, зокрема в частині пенсійних внесків та пенсійних виплат. Запропоновано напрями вдосконалення діяльності недержавних пенсійних фондів на перспективу.

Ключові слова: солідарна система, накопичувальна система, недержавне пенсійне забезпечення, недержавний пенсійний фонд, пенсійні внески, пенсійні виплати, пенсійні контракти, пенсійні активи.

Kolodiy A. Non-state pension funds as one of the backbone component of the pension system in Ukraine

Modern system of pension insurance and maintenance in Ukraine, which consists of three levels is characterized. The main features of «pay as you go» system (PAYG) and funded private pensions system are highlighted. Financial management experience in private pension funds around the world are briefly analyzed. The essence and establishment of private pensions are considered. Advantages of private pension funds among other financial market participants Ukraine are observed. The basic indices of performance of private pension funds Ukraine, especially in terms of pension contributions and pension payments are displayed. Directions of improvement of private pension funds in the future are proposed.

Key words: «Pay As You Go» system (PAYG), the funded system, private pension provision, pension fund, pension contributions, pension payments, pension contracts, pension assets.

Колодій А. Негосударственные пенсионные фонды как одна из системообразующих составляющих пенсионной системы Украины

Дана характеристика современной системы пенсионного страхования и обеспечения в Украине, которая состоит из трех уровней. Выделены основные черты солидарной и накопительной систем и систе